

PROLOG

DN, 4. august 2006

Livlegen

**Hans Falck har reddet tusenvis av menneskeliv.
Prisen er at han ofte har glemt barnas bursdager.**

AV JOHN O. BERG

Libanon, september 1982. En ung lege går med raske skritt gjennom den mørklagte flyktningleiren Shatila i Beirut. I den ene hånden holder han en romslig, rød førstehjelpsbag. I den andre armkroken bærer han et spedbarn inntullet i et pledd.

Hans Falck kjenner lukten av krutt slam og ekskrementer, en stank han skal møte igjen mange ganger i tiårene etter, og som alltid skal mane fram kvelden i Shatila. Samme kveld har en militær falangist tatt seg inn i leiren. Påskuddet er å finne militante palestinere som gjemmer seg der. Nå er nedslaktingen i gang, og falangistene sparer ingen. Rundt ham høres spredte stemmer, skrik og skuddsalver.

En rakett flerrer over himmelen, og i neste øyeblikk lyses bygningene opp av et sølvgrått, uvirkelig fargefilter. Hans stopper opp. Mellom haugene av søppel, stridsrasjoner og brennevinsflasker ligger de døde: unge menn med avkap-

pete kjønnsorganer, gravide kvinner med magen snittet opp, barn, små barn. Til venstre i synsranden, omtrent tjue meter unna, ser han en klynge, kvinner som verner om sine barn, menn i tett omfavnelse, alle med små inngangshull i panna. Menneskene er henrettet med skudd fra kloss hold.

Raketten ebber ut, og lyset forsvinner som når en bryter slås av. Ved leirens sørlige utgang kan han skimte silhuetene av de lave bygningene som er sprengt vekk, og bak grunnmuren står en jernring av militssoldater.

Da hører han den lave, gjennomtrengende gråten fra spedbarnet. Hans søker ly bak en søppelkasse og setter seg på kne mens han forsøker å vugge det nyfødte barnet.

Kan noen se ham? Nei, han er i skjul.

Noe må han gjøre, for ellers vil barnet bli tatt fra ham. Hans åpner glidelåsen til bagen med førstehjelpsutstyret. Han røsker ut plastflaskene med saltvannsoppløsning og alkohol, sammen med en sammenleggbare bære nederst, det tar for mye plass, sammen med katetre, stetoskoper og blodtrykksmålere. Apparatene har spisse kanter som kan skade barnets hode.

I en sidelomme ligger en whiskyflaske av merket Johnnie Walker, Black Label. En gave fra det palestinske lederskapet han har truffet. Han vet det, uten egentlig å vite det. Nå er de alle døde.

Hans åpner flasken og stikker fingertuppen ned. Så lar han spedbarnet inhalere whiskyduften, før han stikker fingeren sin inn i den lille munnen. Babyen suger på fingertuppen med den nyfødtes uforklarlige kraft. Barnet klynker lavt, før det blir stille. Varsomt lager Hans en seng av pledd og tepper i bunnen av bagen, før han løfter den lette kroppen ned i veskerommet og dekker med årepresser og tynne gasbind. Så drar han igjen glidelåsen på bagen.

Hans Falck tar bagen i hånden og begynner å gå mot militssoldatene. Allerede på denne tiden er Hans kjent for

sin sjarm, med en kollegas ord kan han «forføre alt fra skattefuten til toppolitikere og kvinner i nikab». Denne fryktelige kvelden i 1982 står doktor Falck foran sin største prøvelse. Han må få et nyfødt barn ut av en pågående mas-sakre.

Libanon, sommeren 2006. Nesten tjuefem år har gått siden massakrene i de palestinske flyktingleirene rystet en hel verden. Mye vann har rent i elva siden den gang. Noe er likevel det samme: Libanon er i krig; Hans Falck er like naturlig solbrun, glatt i huden, lett i steget og for-dømt «gutteaktig» sjarmerende som i de harde syttiårene, da skipsredersønnen fra Bergen sjekket damer utkledd som sjølproletarisert håndverker og påsto at han skulle tvangs-kollektivisere rederiene til faren etter revolusjonen.

«Men det rakk jo skifteretten å gjøre før vi kom så langt», sier Falck og sender en kompliment i retning en kjent palestinsk skuespillerinne som kommer hans vei i baren på Mayflower, det legendariske hotellet der han pleier å bo når han er i Beirut.

«Vi kaller ham bare Hans *Sagr*», rødmer den unge pales-tinske kvinnen. «Det betyr falk på arabisk.»

Selvsagt bestiller Hans to Johnnie Walker, uten is, mens han sier at «vi må drikke PLO-brennevinet».

«Skål», fortsetter han og løfter krystallglasset. «For de levende, for de døde og for de undertrykte.»

Det er en samfunnsklasse ingen skal påstå at Hans til-hører. Han kommer fra den mektige Falck-slekten, som gjennom hele 1900-tallet har spilt en sentral rolle i norsk samfunns-liv, som skipsredere, velgjørere og politikere. Far-faren «Store-Thor» Falck var en berømt reder som omkom i et hurtigruteforlis under krigen, og ble tildelt Krigskorset med sverd, post mortem, for sin innsats med å organisere motstanden på kysten.

Siden den gang har familien Falck delt seg i to hovedgreiner. Bergenserne, som Hans tilhører, holder hus på en eiendom sør i Fana. Onde tunger har bestandig hevdet at bergensfalanksen ble utsatt for urett da familiens verdier ble delt. Kan vi se for oss en fremtidig arvestrid mellom Falckene i Oslo og Bergen?

«Å nei, det kan jeg love deg at vi aldri kommer til å gjøre», utbryter Hans. «Som kommunist er jeg prinsipiell motstander av arveinstitusjonen. Ingenting forsterker ulikhet som arv.»

«Dessuten», smiler han, «at vi mistet alle verdiene våre er vårt *fortrinn*. Det er vår lykke. Problemet til de rike er at de går gjennom livet med frykten for at alt en gang skal bli tatt fra dem. Først når du har mistet alt, er du fri.»

Det samme kan ikke sies om den andre grenen, den såkalte oslofalanksen av Falck-imperiet. Onkelen til Hans heter Olav Falck, er tidligere forsvarsminister og leder av den innflytelsesrike SAGA-gruppen, med hovedkvarter på Rederhaugen utenfor hovedstaden. Han er en mediesky dol-dis angivelig god for omtrent 10 milliarder og har en innflytelse som ikke kan måles i penger.

Aner vi et ekko av det klassiske skismaet i norsk historie, mellom gründerkulturen langs kysten og den administrative eliten i Oslo?

«Vi bergensere er jo ikke så opptatt av hovedstaden», ler Hans. «For å si det sånn: Når jeg skal fly til kontinentet eller Midtøsten, mellomander jeg aldri i Oslo, med mindre jeg absolutt må.»

Bergenspatriot, idealistisk raddis, kaviarvenstre. Mange karakteristikker kan brukes om Hans Falck. Nesten uansett hva samtalen dreier rundt, har han et godt svar og et skjelmsk smil på lur. Men ifølge dem som kjenner ham, er Hans er en russisk matrusjka-dukke: For hvert lag som skrelles av, kommer en ny versjon til syne. Han er på hils

med halve Midtøsten, med toppolitikere og drosjesjåførene i Hamra Street, men er en gåte for sine nærmeste. Mannen med den smittende latteren som runger gjennom foajeen, har sett mer lidelse enn noen nordmann i sin generasjon, og virker tilsynelatende uberørt av det. Legen som er berømt langt ut over medisinske fagkretser for å ha reddet tusenvis av vergeløse i verdens verste konfliktområder, har mer enn én gang glemt sine barns bursdager. Feministen som går fremst i 8. mars-toget, har uten omsvøp bedratt alle sine kvinner. Men også dette har Hans Falck et svar på: «For å parafrasere Hemingway: Jeg liker kommunister når de er leger, men hater dem når de er prester. Jeg er bare et feilbarlig menneske som alle andre.»

Er det ingenting som kan bringe ham ut av fatning?

Jo, det er det faktisk.

Det er spørsmålet om Hans Falck faktisk har elsket noen andre enn verdens undertrykte og sitt eget speilbilde. For første gang flakker blikket, og han vrir seg i stolen. Han svarer ikke direkte, men kanskje han likevel gir et svar.

Libanon, september 1982. Militssoldatene stinker sprit på flere meters avstand. Heller det enn lukten av død, tenker Hans. De unge mennene har svømmende blikk, lømmetørkler over nesa og retter geværløpene mot ham. Bak ham lyder flere skuddserier, spredte skrik, så stillhet.

«Vi har en pågående operasjon mot palestinske terrorister», sier en løytnant. «Som utlending har du hatt muligheten til å forlate leiren før operasjonen begynte.»

Falangisten tenner en sigarett. «At du ikke har benyttet deg av muligheten, indikerer at du selv tilhører de militante gruppene.»

Noen av de yngste soldatene, de må være tenåringer, tar ladegrep og et truende skritt fram.

«Jeg har assistert under en fødsel», svarer Hans.

«Dagens spedbarn er morgendagens terrorister», sier løytnanten, som om han spytter ut ordene. «Hvor er ungen?»

Hans merker at han svetter så mye i håndflatene at han er i ferd med å miste bagen ut av hendene. Et knyst fra ungen, eller en gjennom søkning av bagen, og de er begge døde.

«Jeg vet ikke», svarer Hans. «Det siste jeg så, var at fødeklinikken ble stormet.»

«Hvilket land er du fra?»

«Norge ... Kristent land ... Israel-vennlig ... tette bånd.»

Løytnanten gjør en grimase med munnen og veksler noen ord med sidemannen. Så nikker han mot Hans. «Du kan gå.»

Hans trekker et sukk av lettelse.

«Etter at vi har sjekket bagen.»

Hva gjør han nå? Hans legger varsomt bagen på bakken. Åpner glidelåsen forsiktig. Militssoldatene står bøyd over ham. Spedbarnets ansikt er skjult, men Hans merker at tepet beveger ørlite på seg, det er spedbarnets pust.

Kan noen andre se det?

Hans tar ut Johnnie Walker-flaska og holder den opp foran løytnanten.

«Dere trenger brennevinet mer enn meg», sier han.

Libaneseren gransker etiketten. Heldigvis fatter ingen mistanke til bagen. Offiseren river flaska til seg. «*Get lost*», sier han.

Hans skjelver så sterkt på hendene at han ikke klarer å lukke glidelåsen, han er vektløs og nummen mens han går spissrotgang mellom libanesiske falangister, mot friheten, og trøster seg med at hvis soldatene skyter nå, skyter de hverandre. Hans Falck kjører tilbake til hotellet, samme hotell der han 25 år senere sitter i en mørkebrun Chesterfield-sofa mens en skygge av mørke glir over det selvsikre ansiktet.

«Hva skjedde med barnet?»

«Jeg etterlot det i andres varetekt. Jeg lovte moren aldri å røpe identiteten, og det er et løfte jeg tenker å holde. Men jeg håper barnet fikk et bedre liv enn henne.»